Þriðjudaginn 4. febrúar 1992.

Nr. 286/1990. **Ákæruvaldið**
(Bragi Steinarsson vararíkissaksóknari)
gegn
Daníel Þórarinssyni,
Daníel Daníelssyni
(Hilmar Ingimundarson hrl.)
og
Gunnari Reyni Magnússyni
(Helgi V. Jónsson hrl.).

Skattsvik. Söluskattur. Bókhaldsbrot. Fyrning. Réttindasvipting. Löggiltir endurskoðendur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Gunnar M. Guðmundsson, Haraldur Henrysson, Hjörtur Torfason og Hrafn Bragason.

Ríkissaksóknari skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 13. júní 1990, en ákærðu vildu una dómi. Af hálfu ákæruvaldsins er krafist sakfellingar samkvæmt ákæru og þyngingar á refsingum Daníels Þórarinssonar og Daníels Daníelssonar, en til refsiákvörðunar, að því er varðar Gunnar Reyni Magnússon. Þá er krafist sviptingar leyfis til verslunaratvinnu eða réttar til slíks leyfis, að því er varðar Daníel Þórarinssson, en sviptingar á löggildingu til endurskoðunarstarfa, að því er varðar Gunnar Reyni Magnússon.

Eftir uppkvaðningu héraðsdóms hafa verið teknar skýrslur hjá Rannsóknarlögreglu ríkisins af vitninu Helga Daðasyni Hjörvar og viðbótarskýrslur af ákærða Gunnari Reyni og samprófun þeirra farið fram. Skýrslur hafa ekki verið teknar fyrir dómi, og þessi nýju gögn hafa engu breytt um sönnunarstöðu í máli þessu frá því, er það var dæmt í héraði.

Með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms ber að staðfesta hann um sakfellingu og færslu brota til refsiákvæða, að því er varðar Daníel Þórarinsson. Eins og ákæru er háttað, ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm um sakfellingu Daníels Daníelssonar fyrir hlutdeild í brotum Daníels Þórarinssonar samkvæmt II. kafla ákæru, en færa ber brot hans til 7. mgr. 25. gr. laga nr. 10/1960

um söluskatt, sbr. 4. gr. laga nr. 33/1982. Þá þykir mega staðfesta hinn áfrýjaða dóm um sýknu Gunnars Reynis Magnússonar af bæði I. og II. kafla ákæru með skírskotun til forsendna dómsins.

Staðfesta má ákvörðun héraðsdóms um fangelsisrefsingu Daníels Þórarinssonar og skilorðsbindingu hennar. Hins vegar þykir mega lækka sektarákvörðun héraðsdóms, og er sektin ákveðin 2.000.000 króna. Er þá höfð hliðsjón af aldri Daníels Þórarinssonar ásamt því, að hann hefur hreinskilnislega játað sök sína og greitt að fullu skattaskuld sína með álagi og dráttarvöxtum, en ljóst er, að það hefur gengið fjárhagslega nærri honum. Í stað sektarinnar komi varðhald í fjóra mánuði, greiðist hún ekki innan fjögurra vikna frá birtingu dóms þessa.

Refsing ákærða Daníels Daníelssonar þykir með tilliti til 7. mgr. 25. gr. söluskattslaga hæfilega ákveðin í héraðsdómi, en samkvæmt 2. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 er sektin ákveðin með vísan til þess ákvæðis, þótt lögin um söluskatt hafi fallið úr gildi með gildistöku laga nr. 50/1988 um virðisaukaskatt.

Staðfest eru ákvæði héraðsdóms um sakarkostnað og um sviptingu verslunarleyfis, sem ákveðst í tvö ár frá uppkvaðningu þessa dóms.

Samkvæmt framangreindri niðurstöðu þykir rétt, að allur áfrýjunarkostnaður greiðist úr ríkissjóði að undanskildum málsvarnarlaunum Daníels Þórarinssonar og Daníels Daníelssonar, sem ákveðast eins og í dómsorði greinir.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður að öðru leyti en því, að sekt Daníels Þórarinssonar ákveðst 2.000.000 króna, og komi fjögurra mánaða varðhald í stað sektarinnar, greiðist hún ekki innan fjögurra vikna frá birtingu dóms þessa. Ákvæði héraðsdóms um sviptingu verslunarleyfis Daníels Þórarinssonar tekur gildi frá birtingu dóms þessa.

Ákærði Daníel Þórarinsson greiði málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, Hilmars Ingimundarsonar hæstaréttarlögmanns, 50.000 krónur.

Ákærði Daníel Daníelsson greiði málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, Hilmars Ingimundarsonar hæstaréttarlögmanns, 30.000 krónur.

Allur annar áfrýjunarkostnaður greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda Gunnars Reynis Magnússonar, Helga V. Jónssonar hæstaréttarlögmanns, 80.000 krónur.

Dómur sakadóms Reykjavíkur 18. apríl 1990.

Ár 1990, miðvikudaginn 18. apríl, er á dómþingi sakadóms Reykjavíkur, sem háð er í Borgartúni 7 af Pétri Guðgeirssyni sakadómara og meðdómsmanninum Birni Óskari Björgvinssyni, löggiltum endurskoðanda, kveðinn upp dómur í sakadómsmálinu nr. 230-132/1990: Ákæruvaldið gegn Daníel Þórarinssyni, Daníel Daníelssyni og Gunnari Reyni Magnússyni, sem dómtekið var 29. mars sl.

Málið er höfðað með ákæruskjali ríkissaksóknara, dagsettu 7. mars 1989, á hendur ákærðu, Daníel Þórarinssyni framkvæmdastjóra, Gnoðarvogi 76, Reykjavík, fæddum þar í borg 24. apríl 1921, Daníel Daníelssyni verslunarmanni, Ásbúð 11, Garðakaupstað, fæddum 27. maí 1950 í Reykjavík, og Gunnari Reyni Magnússyni, löggiltum endurskoðanda, Hrauntungu 3, Kópavogi, fæddum 8. nóvember 1925 í Reykjavík, fyrir brot á almennum hegningarlögum og lögum um söluskatt, svo sem hér á eftir verður nánar rakið.

I.

Ákærða Gunnari Reyni Magnússyni, löggiltum endurskoðanda, sem færði eða lét færa á endurskoðunarskrifstofu sinni í Reykjavík bókhald fyrir meðákærða Daníel Þórarinsson og einkafirma hans, Vinnufatabúðina, Laugavegi 76, Reykjavík, og aðrar verslanir firmans fyrir rekstrarárin 1983 og 1984 og semja ársreikninga fyrir þau ár, áritaði þá þannig, að hann hefði samið þá eftir bókum fyrirtækisins, þótt grundvallarmisræmi væri milli bókhaldsins og ársreikninganna, svo sem, að árið 1983 er heildarvelta á rekstrarreikningi tilgreind 26.553.590 kr. í stað 36.824.400 kr. í bókhaldi, vörukaup á sama ári eru á rekstrarreikningi tilgreind 19.031.649 kr. í stað 27.933.203 kr. í bókhaldi, rekstrarárið 1984 er heildarvelta á rekstrarreikningi tilfærð 39.677.345 kr. í stað 56.571.738 kr. í bókhaldi, vörukaup á sama ári eru tilfærð á rekstrarreikningi 28.569.346 kr. í stað 35.817.905 kr. í bókhaldi, er gefið að sök að hafa í blekkingarskyni hagað gerð ársreikninganna með ofangreindum hætti.

II.

Ákærða Daníel Þórarinssyni er gefið að sök að hafa þrátt fyrir vitneskju um framangreindar rangfærslur í ársreikningunum notað þá í lögskiptum við opinbera aðila.

Brot ákærðu, að því er varðar rangfærslu ársreikninganna, svo sem því hefur verið lýst, varðar refsingu samkvæmt 158. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 1940, og auk þess, að því er ákærða Gunnar Reyni varðar, 138. gr. sömu laga.

III.

Ákærða Daníel Þórarinssyni er gefið að sök að hafa á árunum 1983, 1984 og 1985 dregið undan við framtal til söluskatts verulegan hluta af vörusölu verslana Vinnufatabúðarinnar, Laugavegi 76 í Reykjavík, sem er einkafyrirtæki hans. Eru sala þessi og undandreginn söluskattur talin nema eftirtöldum fjárhæðum:

Ár	Sala	Söluskattur
1983	kr. 10.320.000	1.963.690
1984	kr. 16.200.000	3.082.536
1985	kr. 19.277.394	3.789.932
	Kr. 45.797.394	8.836.158

IV.

Ákærða Daníel Daníelssyni er gefið að sök að hafa á fyrrgreindu tímabili samið og undirritað hinar röngu söluskattsskýrslur þannig: Skýrslur fyrir janúar-nóvember 1983, skýrslur fyrir alla mánuði áranna 1984 og 1985 að undantekinni söluskattsskýrslu fyrir júnímánuð 1985, en ákærði annaðist á tímabilinu rekstur verslunarinnar að Laugavegi 76 og sá um að leggja dagsölu verslananna inn á bankareikning fyrirtækisins, hlaupareikning nr. 6191 í Búnaðarbanka Íslands, hafði heimild til að gefa út tékkaávísanir á þann reikning og átti að fylgjast með honum.

V.

Ákærða Gunnari Reyni Magnússyni, löggiltum endurskoðanda, sem samdi eða lét semja fyrir rekstrarárin 1983 og 1984 skattframtöl ákærða Daníels Þórarinssonar ásamt tilheyrandi fylgiskjölum með þeim og kærði álögð opinber gjöld ákærða Daníels, er gefið að sök að hafa í blekkingarskyni samið eða látið semja fylgiskjöl með skattframtölunum, og á það hér sérstaklega við um skýrslu um samanburð söluskattsskýrslna og ársreikninga fyrir ofangreind ár, sem hann lagði fram með skattkærum, dagsettum 31. október 1984 og 19. ágúst 1985, í því skyni að villa um fyrir skattyfirvöldum.

Ákærðu teljast með framangreindum sakarefnum, svo sem þau eru rakin í þessum kafla ákæru, hafa gerst brotlegir við 1. og 6. mgr. 25. gr. laga nr. 10, 1960, sbr. 7. mgr. sömu greinar, að því er tekur til ákærða Daníels Daníelssonar og ákærða Gunnars Reynis Magnússonar, allt sbr. 4. gr. laga nr. 33/1982.

VI.

Þess er krafist:

að ákærðu verði dæmdir til refsingar,

að ákærði Daníel Þórarinsson verði sviptur leyfi til verslunaratvinnu eða rétti til slíks leyfis samkvæmt 2. mgr. 68. gr. alm. hgl. nr. 19, 1940, sbr. 13. gr. laga um verslunaratvinnu nr. 41, 1968,

að ákærði Gunnar Reynir Magnússon verði með heimild í 68. gr. almennra hegningarlaga nr. 19, 1940, sviptur löggildingu til endurskoðunarstarfa, sbr. og 15. gr. laga nr. 67/1976,

að ákærðu verði dæmdir til greiðslu alls sakarkostnaðar.

Í þinghaldi 7. mars sl. var bókað eftir vararíkissaksóknara, að ákæruefnið í V. kafla hér að framan væri einskorðað við þau skjöl, sem þar eru tilgreind „og ákæruefnið varði".

Málavextir.

Ákærði Daníel Þórarinsson hóf rekstur Vinnufatabúðarinnar um 1964, að því er hann telur, og hefur verslunin verið einkafyrirtæki hans. Verslanir ákærða eru á Hverfisgötu 26 og Laugavegi 76. Einnig rak ákærði verslun á Skúlagötu 26 á árunum 1984 og 1985. Aðallega er seldur vinnu- og sportfatnaður og að langmestu leyti í smásölu.

Bókhald verslunarinnar hefur árum saman verið fært á endurskoðunarskrifstofu Gunnars Reynis Magnússonar, ákærða í máli þessu, en hann hlaut löggildingu til endurskoðunarstarfa 5. desember 1956. Þá hefur skrifstofan annast gerð ársreikninga og skattframtala fyrir verslunina. Bókhaldið var fært í tölvu og að meira eða minna leyti eftir á. Sala í verslununum var skráð á strimil í sjóðvél, og var dagsalan lögð inn á hlaupareikning ákærða nr. 6191 í Búnaðarbanka Íslands. Voru tekjur í bókhaldi fyrirtækisins færðar eftir innleggskvittunum á reikning þennan.

Athugun skattyfirvalda fór fram á árunum 1985 og 1986 á bóhaldi og söluskattsskilum Vinnufatabúðarinnar rekstrarárin 1983-1985 og skattframtölum fyrir sömu ár. Í skýrslu rannsóknardeildar ríkisskattstjóra segir, að komið hafi í ljós, að bókhaldi, tekjuskráningu og ársreikningum fyrirtækisins hafi verið mjög ábótavant þessi ár. Verulegt misræmi hafi verið á milli bókhalds rekstrarárin 1983 og 1984 annars vegar og skattframtala, ársreikninga og söluskattsskýrslna fyrir þessi sömu ár hins vegar. Aftur

á móti hafi verið samræmi milli ársreiknings og bókhalds rekstrarárið 1985.

Tölurnar eru þessar samkvæmt skýrslunum:

1983	*Bókhald*	*Skattframtöl, ársreikn.*	*Söluskatts-skýrslur*
Heildarvelta	kr. 36.824.400	kr. 26.553.590	kr. 25.212.438
Söluskattsskyld velta	kr. 35.584.504	kr. 25.313.694	kr. 25.212.438
Vörukaup	kr. 27.933.203	kr. 19.031.649	
1984			
Heildarvelta	kr. 56.571.738	kr. 39.677.345	kr. 38.692.335
Söluskattsskyld velta	kr. 54.775.573	kr. 38.725.483	kr. 38.657.475
Vörukaup	kr. 35.817.905	kr. 28.569.346	
1985			
Heildarvelta	kr. 64.820.313	kr. 64.820.313	kr. 43.465.046
Söluskattsskyld velta	kr. 62.742.439	kr. 62.742.439	kr. 43.465.046
Vörukaup	kr. 44.660.609	kr. 44.660.609	

Hinn 17. desember 1986 úrskurðaði ríkisskattstjóri samkvæmt heimild í 101. gr. laga nr. 75, 1981, um tekjuskatt og eignarskatt ákærða Daníel Þórarinssyni hækkun opinberra gjalda sem hér segir:

Aðstöðugjald 1984	kr.	143.000
Tekjuskattur 1985	kr.	3.022.000
Útsvar 1985	kr.	785.750
Sjúkratryggingargjald 1985	kr.	139.000
Aðstöðugjald 1985	kr.	117.000
Samtals	kr.	4.206.750

Sama dag úrskurðaði ríkisskattstjóri með heimild í 16. gr. og 21. gr. laga nr. 10, 1960, um söluskatt ákærða viðbótarsölugjald og álag sem hér segir:

1983	kr.	1.963.690
1984	kr.	3.082.536
1985	kr.	3.789.932
Álag til 16. janúar 1987	kr.	8.864.686
Samtals	kr.	17.700.844

Álag samkvæmt 1. tl. 2. mgr. 21. gr. söluskattslaga nam samtals 1.778.857 kr.

Hefur ákærði nú greitt upp þessar aukaálögur, og fyrir liggur í málinu, að verslunarhúsnæði ákærða á Laugavegi 76 og íbúð hans í Gnoðarvogi 76 voru seld á nauðungaruppboði í nóvember á fyrra ári og mars á þessu ári.

I.

Ákærði Gunnar Reynir hefur skýrt frá því, að á skrifstofu sinni á þeim tíma, sem um ræðir, hafi að jafnaði unnið átta manns í ársverkum talið. Hafi hann verið eini löggilti endurskoðandinn fram til 1. janúar 1984, en þá hafi ráðist til sín annar endurskoðandi. Vinnu hafi verið hagað þannig, að hver starfsmaður hafi að jafnaði haft með sömu viðskiptamennina að gera, en ákærði kveðst ekki hafa sett sig inn í verkin, nema til sín væri leitað. Hann hefði þó fylgst með því, við hvað hver starfsmaður var að vinna. Ákærði kveðst hafa treyst starfsfólki sínu fyllilega og hafa áritað ársreikninga viðskiptamanna sinna í trausti þess, að reikningarnir væru réttilega samdir eftir bókhaldi þeirra. Ákærði kveður 240 - 260 aðila vera í viðskiptum hjá sér. Ákærði kveður mann að nafni Helga Daðason Hjörvar hafa séð um að færa bókhald Vinnufatabúðarinnar og semja ársreikninga fyrir rekstrarárin 1983 og 1984. Hefði Helgi unnið hjá sér árin 1982 til 1985, þegar honum var sagt upp störfum vegna óreglu. Auk Vinnufatabúðarinnar hefði hann unnið við að færa upp bókhald annarra smáfyrirtækja. Hann hefði séð um að merkja fylgiskjöl, tölvufæra bókhald og stemma af og ganga frá reikningum. Ákærði kveðst ekki hafa gefið honum önnur almenn fyrirmæli en þau, að hann ætti að vinna verk sín eins og lög og reglur mæltu fyrir. Ákærði kveðst hafa treyst Helga fyllilega, enda hefði hann fengið um hann góðan vitnisburð fyrri vinnuveitenda. Ákærði kveður Helga hafa skýrt sér frá því, þegar hann hafi verið að vinna við bókhald Vinnufatabúðarinnar fyrir árið 1983, að sjóður væri neikvæður. Kveðst ákærði hafa sagt honum að leita að skekkjum, sem gætu skýrt þetta. Hafi Helgi sagt sér nokkru seinna, að hann hefði fundið skekkjuna í vörukaupum, og væri hann búinn að leiðrétta hana. Kveðst ákærði hafa tekið orð hans trúanleg. Síðar hefði komið í ljós, að Helgi hefði rétt af vörukaupareikninginn með millifærslum, sem námu um 10 milljónum króna. Kveðst ákærði nú sjá, að þetta hefði verið tilefni til athugunar af sinni hálfu, en þar sem starf Helga hefði verið misfellulaust fram að þessu, hefði hann ekki látið verða af því.

Ákærði kveðst ekki geta skýrt þann mismun, sem er á bókhaldi og ársreikningum þessara ára. Þetta hafi komið sér alveg á óvart. Kveðst hann viðurkenna, að það hafi verið mistök hjá sér að treysta starfsmanni þessum eins og hann gerði og fylgjast ekki betur með starfi hans.

Ákærði hefur skýrt frá því, að þegar skattrannsóknarmenn hafi komið á skrifstofu sína að sækja bókhaldsgögn fyrirtækisins, hafi þau ekki fundist fyrir utan tölvufærða hreyfingalista. „Ballansblöð" og millifærslulistar hafi verið horfin, og kveðst hann hafa grun um, að Helgi hafi tekið gögnin, þegar honum var sagt upp.

Ákærðu Daníel Þórarinsson og Daníel Daníelsson hafa borið, að Helgi Daðason Hjörvar hafi séð um að færa upp bókhald Vinnufatabúðarinnar fyrir rekstrarárin 1983 og 1984 og semja ársreikninga fyrir þau ár. Þeir viti ekki til þess, að Gunnar Reynir hafi sjálfur komið þar nærri.

Helgi Daðason Hjörvar, sem sagður er fæddur 28. september 1952, hefur aldrei verið yfirheyrður í máli þessu. Er hann talinn vera búsettur í Flórída í Bandaríkjunum og starfa þar við endurskoðun. Af gögnum málsins má ályktа, að Helgi hafi verið góður bókhaldsmaður og nokkuð vanur því að stemma af bókhald og jafnvel ársreikninga.

Áætlunartölur ríkisskattstjóra eru byggðar á innborgunum á hlaupareikning ákærða Daníels Þórarinssonar, andvirði seldra víxla o.fl. Er á það að líta, að ákærði átti í fjárhagserfiðleikum á þessum tíma. Er því ekki unnt að fullyrða, að heildarvelta ákærða og Vinnufatabúðarinnar hafi verið hærri en kemur fram í hreyfingalistum, sem málinu fylgja, þ.e. 35.117.816,31 kr. árið 1983, en í ársreikningi er hún tilgreind 26.553.590 kr. Árið 1984 var heildarveltan samkvæmt þessu 49.677.105,98 kr., en í ársreikningi er hún tilgreind 39.677.345 kr. Vörukaup voru eins og í ákæru segir.

Ákærði áritaði reikninga meðákærða Daníels Þórarinssonar og Vinnufatabúðarinnar fyrir rekstrarárin 1983 og 1984 á þann hátt, að hann hefði samið þá eftir bókum Vinnufatabúðarinnar, sem færðar hefðu verið á skrifstofu hans, upplýsingum eigenda og fleiri aðila. Endurskoðun hefði ekki verið framkvæmd, en innstæða í bankareikningum hefði verið sannreynd. Vörubirgðir hefðu verið taldar og verðlagðar án aðstoðar sinnar.

Gegn neitun ákærða Gunnars Reynis verður ekki talið sannað, að hann hafi haft vitneskju um misræmi það, sem reyndist vera á milli ársreikninga og bókhalds meðákærða Daníels Þórarinssonar og Vinnufatabúðarinnar, eða að hann hafi hagað gerð reikninganna þannig í blekkingarskyni. Ber samkvæmt því að sýkna hann af broti gegn 158. gr. almennra hegningarlaga.

Skilja verður áritun ákærða á þann veg, að hann hafi ábyrgst, að reikningarnir væru í samræmi við bókhald meðákærða. Er á það að líta, að samkvæmt 10. gr. laga um löggilta endurskoðendur nr. 67, 1976, gat ákærði með áritun sinni gert fyrirvara um þetta. Verður að telja, að hann hafi með áritun sinni á ársreikningana vottað um málefni, sem honum var ekki kunnugt um. Varðar þetta athæfi ákærða við 147. gr., sbr. 138. gr.

almennra hegningarlaga, en eins og ákæru er hagað, þykir hún taka til þess brots. Hefur málið og verið flutt að því leyti.

Áritun ákærða á fyrri reikninginn er dagsett 29. október 1984 og hin síðari 16. ágúst 1985. Sök ákærða var því fyrnd samkvæmt 1. tl. 81. gr. hegningarlaga, þegar málið var höfðað. Ber samkvæmt þessu að sýkna hann af I. kafla ákæru.

II.

Ákærði Daníel Þórarinsson hefur undanbragðalaust viðurkennt að hafa látið rangfæra ársreikninga sína fyrir rekstrarárin 1983 og 1984, eins og rakið hefur verið, og að hafa undirritað þá og látið skrifstofu meðákærða Gunnars Reynis afhenda þá skattyfirvöldum ásamt skattframtölum fyrir sömu ár. Var fyrri reikningurinn afhentur 5. nóvember 1984, en hinn síðari 20. ágúst 1985. Hefur ákærði með þessu brotið gegn 158. gr. almennra hegningarlaga.

III.

Ákærði Daníel Þórarinsson hefur undanbragðalaust viðurkennt að hafa dregið undan við framtal til söluskatts verulegan hluta af vörusölu verslana sinna. Kveðst hann hafa ákveðið fjárhæð hverrar söluskattsskýrslu í samráði við son sinn, meðákærða Daníel Daníelsson. Ekki hafi það verið ætlun þeirra að koma sér undan því að greiða þetta fyrir fullt og allt. Þeir hafi ætlað sér að gera þetta upp síðar, en þó ekki ákveðið, hvenær það yrði. Daníel Daníelsson útbjó og undirritaði söluskattsskýrslurnar að undanskilinni skýrslu fyrir júnímánuð 1985, sem ákærði Daníel Þórarinsson undirritaði sjálfur.

Samkvæmt bókhaldsgögnum málsins, sbr. I. kafla hér að framan, svo og söluskattsskýrslum ákærða voru söluskattsskyld velta hans og framtalin söluskattsvelta árin 1983 - 1985 sem hér segir:

	Sölusksk. velta skv. sölusksk.	*Sölusksk. velta skv. bókhaldi*	*Mismunur*
Árið 1983	kr. 25.313.694	kr. 35.117.816	kr. 9.804.122
Árið 1984	kr. 38.725.483	kr. 48.725.243	kr. 9.999.760
Árið 1985	kr. 43.465.046	kr. 62.742.440	kr. 19.277.394

Var undandregin söluskattsskyld velta þessara þriggja ára því 36.889.619 kr. og undandreginn söluskattur samkvæmt því 7.558.216 kr.

Með því að draga undan þá söluskattsskylda veltu, sem hér hefur verið gerð grein fyrir, braut ákærði gegn 1. mgr., sbr. 6. mgr. 25. gr. laga nr. 10, 1960, um söluskatt, eins og þeim var breytt með lögum nr. 33, 1982.

Þau lög féllu úr gildi með gildistöku laga nr. 50, 1988, um virðisaukaskatt. Samkvæmt 2. gr. almennra hegningarlaga varðar brot ákærða nú við ákvæði 1. mgr., sbr. 6. mgr. 40. gr. þeirra laga, sem eru hliðstæð fyrrgreindum ákvæðum söluskattslaganna.

IV.

Ákærði Daníel Daníelsson kveðst hafa séð um að leggja inn andvirði vörusölu úr verslunum Vinnufatabúðarinnar á hlaupareikning nr. 6191 í Búnaðarbankann og útbúa og skrifa undir allar söluskattsskýrslur áranna 1983- 1985 í samráði og að fyrirlagi föður síns, meðákærða í málinu. Skrifaði ákærði undir allar skýrslurnar með einni undantekningu, eins og í ákæru segir. Þá hafði ákærði heimild til þess að ávísa af hlaupareikningi þessum, en hann kveðst ekki hafa skrifað út af reikningnum nema með samþykki meðákærða.

Samkvæmt gögnum málsins var innlögð á reikninginn sala úr búð árin 1983-1984 í mánuði hverjum sem hér segir:

Mánuður:	*Árið 1983 Innlögð sala á hlr. 6191.*	*Sala skv. innsendum söluskattsskýrslum*	*Mismunur Van-/(of-) talin velta*
Janúar	1.306.348	2.194.798	(888.450)
Febrúar	2.991.904	1.737.390	1.254.514
Mars	1.713.300	1.258.238	455.062
Apríl	1.652.179	1.659.719	(7.540)
Maí	2.923.581	1.690.762	1.232.819
Júní	3.110.304	1.881.890	1.228.414
Júlí	3.402.367	2.595.258	807.109
Ágúst	3.283.303	1.898.154	1.385.149
September	3.087.929	2.578.074	509.855
Október	4.397.671	1.781.641	2.616.030
Nóvember	2.785.504	1.845.833	939.671
Desember	4.463.426	4.090.681	372.745
	35.117.816	25.212.438	9.905.378

Mánuður	*Árið 1984 Innlögð sala. á hlr. 6191*	*Sala samkv. innsendum söluskatts-skýrslum*	*Mismunur Van-/)of-) talin velta*
Janúar	2.525.874	2.256.389	269.485
Febrúar	3.944.208	2.657.599	1.286.609
Mars	2.245.698	1.931.547	314.151

Apríl	2.640.193	2.014.988	625.205
Maí	5.051.269	3.093.309	1.957.960
Júní	4.935.081	3.999.973	935.108
Júlí	4.982.614	4.344.944	637.670
Ágúst	4.732.174	4.244.604	487.570
September	4.472.572	3.581.421	891.151
Október	3.311.534	2.642.068	669.466
Nóvember	3.686.598	3.116.448	570.150
Desember	6.108.561	4.809.045	1.299.516
	48.636.376	38.692.335	9.944.041

Ákærði Daníel Daníelsson hefur ekki skýrt mismuninn á innleggi þessu og söluskattsveltunni, sem hann taldi fram í skýrslunum. Kveðst hann hafa gert skýrslurnar eftir þeim gögnum, sem hann hafði og taldi rétt, en faðir sinn hefði ráðið endanlega, hvaða tölur stóðu í skýrslunum. Í einstaka tilfelli hefði verið munur á milli innleggs á hlaupareikninginn og framtalinnar söluskattsveltu.

Telja verður, þegar litið er til framburðar Daníels Þórarinssonar, sem rakinn er í III. kafla hér að framan, og þess, að ákærði sá um að leggja inn andvirði vörusölunnar á hlaupareikninginn í Búnaðarbankanum og vinna söluskattsskýrslurnar í samráði við meðákærða, föður sinn, að hann hafi hlotið að vita, að skýrslurnar voru verulega rangar. Með því að gera og undirrita hinar röngu skýrslur braut ákærði gegn 1. mgr., sbr. 6. mgr., sbr. 7. mgr. 25. gr., söluskattslaganna. Varðar brot hans samkvæmt 2. gr. almennra hegningarlaga nú við ákvæði 1. mgr., sbr. 6. mgr., sbr. 7. mgr., 40. gr. laga um virðisaukaskatt, sem eru hliðstæð þessum ákvæðum söluskattslaganna. Ákærði er þó, eins og ákæru er háttað, ekki sakfelldur fyrir skýrsluna fyrir desember 1983.

V.

Ákærði Gunnar Reynir hefur skýrt frá því, að hann og skrifstofa sín hafi ekkert haft með gerð söluskattsskýrslna fyrir Vinnufatabúðina að gera, heldur hafi meðákærðu unnið þær sjálfir. Kveðst hann ekki hafa vitað af því, að söluskattsveltan væri vanframtalin, enda hefur komið fram hjá honum, að hann hafi ekki sett sig inn í bókhaldið eða ársreikningana. Nýtur framburður hans um þetta stuðings af skýrslum meðákærðu.

Ákærði kannast við, að skattframtöl ákærða Daníels Þórarinssonar og fylgiskjöl með þeim hafi verið samin á skrifstofu sinni. Auk þess hafi skýrslurnar um samanburð söluskattsskýrslna og ársreikninga, sem fylgdu skattkærum 31. október 1984 og 19. ágúst 1985, verið samdar á skrifstofunni, og hafi Helgi Daðason líklega gert það. Ákærði neitar því, að hann

hafi látið semja gögnin í blekkingarskyni til þess að villa um fyrir skattyfirvöldum.

Skilja verður bókun ríkissaksóknara 7. mars sl. og síðasta efnislið ákærunnar á þann veg, að ákærði Gunnar Reynir sé þar saksóttur fyrir hlutdeild í söluskattssvikum meðákærða Daníels Þórarinssonar með því að láta skattyfirvöldum í té tvær skýrslur um samanburð söluskattsskýrslna og ársreikninga, sem fylgdu skattkærum Daníels, dagsettum 31. október 1984 og 19. ágúst 1985.

Gegn neitun ákærða Gunnars Reynis og með vísan til þess, sem rakið hefur verið hér að framan, verður ekki talið sannað, að ákærði hafi gerst sekur um brot þetta, og ber að sýkna hann af ákærunni að þessu leyti.

Viðurlög, sakarkostnaður.

Sakaferill ákærðu Daníels Þórarinssonar og Daníels Daníelssonar hefur ekki þýðingu í málinu.

Refsing ákærða Daníels Þórarinssonar þykir hæfilega ákveðin fangelsi sex mánuði. Rétt þykir að fresta framkvæmd refsingarinnar og ákveða, að hún falli niður að liðnum tveimur árum frá dómsuppsögu, haldi ákærði almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga. Þá ber samkvæmt 1. mgr. 25. gr. söluskattslaga, sbr. 40. gr. laga um virðisaukaskatt, að dæma ákærða Daníel Þórarinsson til þess að greiða sekt til ríkissjóðs. Þykir hún með hliðsjón af aldri og ástæðum ákærða svo og álagi, sem honum var gert að greiða samkvæmt 1. tl. 2. mgr. 21. gr. söluskattslaga, vera hæfilega ákveðin 4.000.000 krónur. Í stað sektarinnar komi varðhald sex mánuði, greiðist hún ekki innan fjögurra vikna frá dómsbirtingu.

Refsing ákærða Daníels Daníelssonar þykir samkvæmt 4. gr. laga nr. 33, 1982, vera hæfilega ákveðin 100.000 krónur í sekt til ríkissjóðs, og komi varðhald 20 daga, greiðist sektin ekki innan fjögurra vikna frá dómsbirtingu.

Brot ákærða Daníels Þórarinssonar er stórfellt, og þykir hlýða samkvæmt 2. mgr. 68. gr. almennra hegningarlaga að svipta hann verslunarleyfi í tvö ár frá dómsbirtingu að telja.

Dæma ber ákærða Daníel Þórarinsson til þess að greiða verjanda sínum, Jóni Þóroddssyni héraðsdómslögmanni, 60.000 krónur í málsvarnarlaun og ákærða Daníel Daníelsson til þess að greiða verjendum sínum, Hjalta Steinþórssyni hæstaréttarlögmanni, 15.000 krónur, og Bergsteini Georgssyni héraðsdómslögmanni, 35.000 krónur í málsvarnarlaun.

Málsvarnarlaun skipaðs verjanda ákærða Gunnars Reynis, Helga V. Jónssonar hæstaréttarlögmanns, 75.000 krónur, ber að greiða úr ríkissjóði svo og 1/3 annars sakarkostnaðar, en dæma ber ákærðu Daníel Þórarinsson og Daníel Daníelsson til þess að greiða óskipt 2/3 hluta annars sakarkostnaðar, þar með talin saksóknarlaun í ríkissjóð, 50.000 krónur.

Hjalti Steinþórsson hæstaréttarlögmaður var leystur frá verjandastörfum fyrir ákærða Daníel Daníelsson vegna veikindaforfalla undir rekstri málsins, og var Bergsteinn Georgsson héraðsdómslögmaður skipaður í hans stað.

Dómsorð:

Ákærði Gunnar Reynir Magnússon er sýkn af ákæru í máli þessu.

Ákærði Daníel Þórarinsson sæti fangelsi sex mánuði. Fresta ber fullnustu refsingarinnar, og fellur hún niður að liðnum tveimur árum frá dómsuppsögu, haldi ákærði almennt skilorð 57. gr. almennra hegningarlaga. Ákærði greiði auk þess í sekt til ríkissjóðs 4.000.000 króna, og komi sex mánaða varðhald í stað sektarinnar, greiðist hún ekki innan fjögurra vikna frá dómsbirtingu.

Ákærði Daníel Daníelsson greiði 100.000 króna sekt til ríkissjóðs, og komi 20 daga varðhald í stað sektarinnar, greiðist hún ekki innan fjögurra vikna frá dómsbirtingu.

Ákærði Daníel Þórarinsson er sviptur verslunarleyfi í tvö ár frá dómsbirtingu að telja.

Ákærði Daníel Þórarinsson greiði verjanda sínum, Jóni Þóroddssyni héraðsdómslögmanni, 60.000 krónur í málsvarnarlaun.

Ákærði Daníel Daníelsson greiði verjendum sínum, Hjalta Steinþórssyni hæstaréttarlögmanni, 15.000 krónur, og Bergsteini Georgssyni héraðsdómslögmanni, 35.000 krónur í málsvarnarlaun.

Málsvarnarlaun verjanda ákærða Gunnars Reynis, Helga V. Jónssonar hæstaréttarlögmanns, 75.000 krónur, greiðist úr ríkissjóði.

Annan sakarkostnað greiði ríkissjóður að ⅓ hluta, en ákærðu Daníel Þórarinsson og Daníel Daníelsson óskipt að ⅔ hlutum, þar með taldar 50.000 krónur í saksóknarlaun til ríkissjóðs.